

RADIONICA INTERNETSKO NAZIVLJE

Privedili:

Irena Kolbas (voditeljica), Krešimir Pintarić, Žarka Vujić i Boris Zakošek

Izvještaj

Radionica se odvijala u okviru tri planirana termina.

Prije početka prve sesije, sudionicima je podijeljen popis internetskog nazivlja, popraćen literaturom i web-adresama. Zamolili smo sudionike da zabilježe svoja imena, nazive ustanova u kojima rade i struke kojom se bave, te imaju li pristup Internetu.¹ Dok važeći standardi razvijenih zemalja služenje Internetom smatraju dijelom pismenosti, u Hrvatskoj, prema posljednjim podacima, samo 3,5% ili 4% stanovništva ima pristup Internetu. Polazeći od tih činjenica, namjera nam je bila da radom u ovoj radionici doprinesemo većoj razini poznavanja Interneta, a time i razvoju ove vrste pismenosti u nas.

Na prvoj je sesiji Irena Kolbas održala uvodnu riječ i predložila plan rada radionice (Prilog 1). Nakon uvodnog dijela, Krešimir Pintarić predstavio je *Pojmovnik internetskog nazivlja* sastavljen za potrebe ove radionice. Na temelju postojeće literature izdvojeno je stotinjak engleskih internetskih naziva kojima su pridodane hrvatske istovrijednice i definicije (Prilog 2). Sudionici su pokazali veliko zanimanje za ponuđene nazive i definicije, te aktivno sudjelovali svojim komentarima i korisničkim iskustvom. Najveće je zanimanje pokazano za nepoznate i nejasne pojmove. Ponuđeni popis dopunjen je i novim nazivima. Zamijećena je neprimjerenost nekih definicija u postojećim rječnicima koji su bili izvor za stvaranje ovog pojmovnika. Važno je istaknuti da ova radionica nije imala namjeru propisati upotrebu internetskog nazivlja, već samo zabilježiti praksu i ponuditi neka primjerena rješenja. U tom smislu ova je radionica na tragu *Malog pojmovnika arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije* sastavljenog za prvi AKM-seminar.

Intrigantna tema o internetskom nazivlju zaokupila je sudionike i tijekom većeg dijela druge sesije.

Treća sesija bila je posvećena pojmovima i definicijama *virtualni arhiv*, *virtualna knjižnica* i *virtualni muzej*. S virtualnim arhivima upoznao nas je Boris Zakošek (Prilog 3). O virtualnim knjižnicama govorila je Irena Kolbas (Prilog 4), a virtualne muzeje predstavila Žarka Vujić.

Pri definiranju pojma virtualni arhiv ustanovljena je nedovoljna preciznost nazivlja: kolokvijalno značenje pojma virtualni arhiv ne odgovara stručnim definicijama. Ono što se, npr., kolokvijalno naziva *digital archives* ili *virtual archives* na Internetu, arhivistička struka naziva *primary sources online*. Ovdje se pokazuje da struka treba težiti promicanju jasne i precizne terminologije na svom području.

¹ Svi su sudionici potvrdili da imaju pristup Internetu.

Slično je i s pojmom virtualna knjižnica. Navedeni su primjeri definicija elektroničke, digitalne i virtualne knjižnice koje se vrlo često preklapaju. Metafora "knjižnica bez zidova" činila se najboljim opisom virtualne knjižnice. Pokazano je nekoliko primjera u kojima pod tim nazivom nalazimo, osim virtualnih knjižnica, i portale i vodiče različitih namjena.

Pod pojmom virtualnog muzeja krije se čitavo mnoštvo virtualnih zbirki: od virtualnih muzeja privatnih osoba nastalih na temelju digitalizirane građe pohranjene drugdje, do brojnih web-stranica stvarnih muzeja. Pokazalo se da je muzejska zajednica uočila razlike i predložila tipologiju, no nazivlje to još ne prati.

Zaključci

- Usvojenice valja tretirati kao hrvatsko nazivlje. Npr., predloženo je da se umjesto Radionica za Internet nazivlje ona nazove Radionica za internetsko nazivlje.²
- Pojmovnik će se dopuniti na temelju izraženih prijedloga i staviti na web-stranicu AKM-a kako bi svima bio dostupan za daljnje dopune i komentare.
- Treba raditi na preciziranju definicija naziva, izbjegavanjem, kao i u svakom dobrom rječniku, općenitosti, homonimije itd.
- Predloženo je da se radi jezična ekonomiziranja rabe kratice, i to u duhu hrvatskog jezika (ponajprije se misli na fleksiju).³
- Budući da je uočena dominacija kolokvijalne upotrebe termina, predlaže se preciziranje stručne upotrebe, pri čemu bi veći utjecaj morale imati naše tri struke.
- Isto tako, ne treba pasivno preuzimati nazivlje s tehnologijom, već ga valja razvijati u skladu s potrebama naših struka i jezičnim stremljenjima.
- Nazivlje ne valja nametati pojedinim strukama.
- I na kraju, radionica je bila dobro posjećena i uspješno je radila. Ona je doista imala karakter radionice jer je većina sudionika aktivno sudjelovala u raspravama, a izražena je i želja za daljnjim radom na toj problematici.

² "U hrvatskome nacionalnom korpusu zabilježena je 351 pojavnica za Internet, od kojih je samo 17 pisano malim početnim slovom." (Usp. Mihaljević, Milica. Hrvatsko internetsko nazivlje. // Glasilo DZNM 8-9(2000.) M. Mihaljević preporučuje pisanje malim slovom smatrajući Internet načinom komuniciranja, medijem. Sudionici radionice, držeći Internet nazivom određene mreže, zadržali su pisanje velikim početnim slovom (vidjeti: Kiš, Miroslav. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000., str. 513). Isto tako, korpus, što znači i dosadašnja praksa, pokazuje pretežitost takvog pisanja.

Nap. ur.: Unatoč tome, urednice su se odlučile prihvatiti preporuku M. Mihaljević o pisanju malog početnog slova u riječi internet u drugim dijelovima Zbornika. Uz tumačenje značenja pojma kojeg navodi M. Mihaljević, u prilog toj odluci ide i sve češća praksa u pisanju malog početnog slova uočena u engleskom govornom području.

³ To je prijedlog hrvatske lingvističke zajednice.

WORKSHOP INTERNET TERMINOLOGY

Prepared by:

Irena Kolbas, Krešimir Pintarić, Žarka Vujić and Boris Zakošek

Report

The workshop was organised in three sessions.

Before the first session began, the participants were given a list of Internet terms, accompanied by literature and web-site addresses. They were asked to write down their names, their institutions' names, their profession, and whether they had access to the Internet.¹ While the valid standards of developed countries consider the use of the Internet a part of literacy, in Croatia, according to the latest data, only 3,5% or 4% of the inhabitants have the access to the Internet. Building from these facts, our intention was to contribute, with this workshop, to the higher level of familiarity with the Internet, and to the development of this type of literacy in our own country.

In the first session, Irena Kolbas gave an introductory speech and suggested the workshop's agenda (Appendix 1). After the introduction, Krešimir Pintarić introduced The Glossary of Internet Terms drawn up for the needs of this workshop. Based on the existing literature, about a hundred English Internet terms were drawn up, and Croatian equivalents and definitions were added to them. (Appendix 2). The participants showed great interest in the offered terms and definitions, and actively participated with their comments and their experience as Internet users. The greatest interest was shown for unknown and unclear terms. The offered list was supplemented with new terms. The inappropriateness of some definitions in the existing dictionaries, which were used as the source for the creation of this glossary, was noted. It is important to point out that this workshop's intention was not to prescribe the usage of the Internet terms, but only to write down practice and offer some adequate solutions. In this sense, this workshop is on the track of the Glossary of Terms from Archivistics, Librarianship and Museology built up for the first ALM² seminar.

The intriguing theme of Internet terminology engaged the participant for the better part of the second session as well.

The third session was devoted to the terms and definitions virtual archive, virtual library and virtual museum. Boris Zakošek introduced the concept of virtual archive (Appendix 3). Irena Kolbas spoke of virtual library (Appendix 4), and the concept of virtual museum was introduced by Žarka Vujić.

In defining the term virtual archive the insufficient precision of the terminology was determined: colloquial meanings of the term virtual archive do not correspond to professional definitions. For example, what is colloquially called digital archives or virtual archives

¹ All participants confirmed that they have the access to the Internet.

² ALM – Archive-Library-Museum

on the Internet, the archive profession calls primary resources online. This demonstrates that a profession should aim for clear and precise terminology, and for its promotion in their field.

The case with the term virtual library is similar. Examples of the definitions of electronic, digital and virtual library very often overlap. The metaphor "library without walls" seems the best description of the virtual library. A couple of examples were chosen to show that under the name "virtual" we find, besides virtual libraries, portals and gateways of various purposes.

The term virtual museum also covers a whole variety of virtual collections: from virtual museums of individuals created on the basis of the digitised material stored elsewhere, to numerous web-pages of real museums. The museum community seems to have recognised the differences and has suggested typology, but terminology still does not follow.

Conclusions

- Borrowed terminology should be treated as Croatian terminology. For example, it was suggested that the Internet Workshop should be called the Internet Terminology Workshop.³
- The glossary will be supplemented with accepted proposals and put on the ALM's web page (<http://jagor.srce.hr/akm>) for further supplements and comments.
- The specification of terminology definitions has to be worked on, avoiding, as in any other good dictionary, generalities, homonyms, etc.
- The use of cards is suggested for the purposes of linguistic economy, in the spirit of the Croatian language (inflexion was initially suggested).⁴
- Since the preponderance of the colloquial use of terms was noticed, it was suggested that the specification of professional use is promoted in those cases where our three professions would have the biggest influence.
- Also, terminology should not be passively taken with the technology, but should be developed according to the needs of our professions and linguistic tendencies.
- Terminology should not be imposed on specific professions.
- In the end the workshop was well attended and successful. It really did have the character of a workshop since the majority of participants were very actively involved in discussions. The wish to continue to work on these problems was expressed.

³ "In the Croatian national corpus there are 351 entries for the Internet, out of which only 17 were not capitalized." (Compare Mihaljević, Milica. Hrvatsko internetsko nazivlje. // Glasilo DZNM 8-9(2000.)) M. Mihaljević recommends writing without capitalization considering the Internet a way of communication, a medium. The workshop participants, considering the Internet as the name of a specific network, have retained capitalization (see: Kiš, Miroslav. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000., p. 513). Also, the corpus, which means the experience so far, shows the prevalence of such writing.

Editors' note: In spite of this, the editors decided to accept the M. Mihaljević's recommendation of not capitalizing the first letter in the word Internet in other parts of the Proceedings. Along with M. Mihaljević's interpretation of the term, that decision is also supported by the growing trend of writing the word without capitalization, noted in the English-speaking world.

⁴ This was a suggestion of The Croatian Linguistics Society.

PRILOG 1

UVODNA RIJEČ

Irena Kolbas

Etnografski muzej, Zagreb

Prošlogodišnja radionica za stručno nazivlje bavila se nazivljem koje se rabi pri obradi građe ili gradiva. Među brojnim problemima, istaknuto je i pitanje stvaranja informatičkog nazivlja za sve tri struke. Budući da informatičko nazivlje obuhvaća vrlo široko područje, suzili smo temu na internetsko nazivlje, držeći da će upravo ona biti mnogima zanimljiva i korisna. I unutar tako sužene teme valjalo je učiniti odabir kako se rad radionice ne bi sveo na puko nizanje naziva. Pritom smo se ravnali korisničkim načelom: što korisnik susreće ulaskom na Internet. To znači da nismo uključili hardversku i softversku terminologiju, već samo nazive koje korisnik vidi na ekranu i na koje nailazi "surfajući po netu". Fraza "surfati po netu" vjerojatno je svima poznata pa može poslužiti kao uvođenje u temu ove radionice.

Što znači "surfati po netu"? Prema Kiševu rječniku¹ to doslovce znači pretraživati po Internetu. U praksi "surfanje" je danas nasumično plovljenje (a *surf* služi plovljenju) po "valovima" Interneta.² Pravom bi pretraživanju više odgovarao engleski termin *browse*. Net je, naravno, kratica od Internet. Tako da ovdje u jednoj frazi imamo već dva termina relevantna za našu temu. Istraživanje je li "surfanje" nekad, možda u nedavnoj prošlosti, značilo isto što danas znači *browse*, nadilazi namjere ove radionice.

Čini mi se zanimljivim ukazati da jezik Interneta ima svoj život kao i drugi jezici. U Hrvatskoj čak ima svoj slang.

Zanimljiv je primjer naziva koji se u Hrvatskoj rabi za znak @ koji je sastavni dio adrese elektroničke pošte. Prema jednoj od mogućih etimologija, taj se znak u Hrvatskoj prvo nazivao "ludo a", zatim "majmunsko a" (valjda zato što su nam majmuni luckasti ili zato što nalikuju na majmuna?). Preko riječi "majmun" preveden je na engleski jer je internetsko nazivlje primarno englesko. I tako je nazvan *monkey*. A kad Englezu ili Amerikancu taj znak pročitate kao *monkey*, on neće znati o čemu govorite jer se na engleskom govornom području za nj rabi naziv "at". Moguće je da je taj naziv u nas germanizam jer ga Nijemci zovu *Klammeraffe* - "majmun hvatač" (ne nalikuju li na dug zavrnuti rep majmuna?). Dan-ci, Norvežani i Švedani nazivaju ga "svinjskim repom" (kod Švedana je to i jezična preporuka!). Nizozemci ga zovu "majmunov repić", Finci "mačkin rep", ili "znak mijau". Mađarima je to "crv", Rusima "psić", a Židovima "štrudla".³ U nekim od navedenih jezika

¹ Kiš, Miroslav. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000.

² Zanimljivo je da se u hrvatskom jeziku uopće nije nastojalo prevoditi *surf* s *daskanjem*, vjerovatno zbog prejake metaforizacije. Ipak, u slovenskom je prevedeno kao *deskanje* (Mihaljević, Milica. Kako se na hrvatskom kaže WWW? // Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 25(1999), 240.)

³ Quinion, Michael. Where it's at. // <http://www.quinion.com/words/articles/whereat.htm> (2000-11-15).

postoje i drugi nazivi. Srećom, većina je ostalih internetskih naziva slovčana pa nema toliko "bujnog" nazivlja kao za *monkeya*.

I engleski internetski jezik ima brojne žargonske termine poput *flame* (ljutita primjedba upućena onome tko je prekršio *netiket*u, to jest bonton, internetsku etiketu). Bliska je *flameu* i *mail-bomb* (bujica, obično ljutih poruka na neku e-mail adresu).

Upadljivo je da se Internet doživljava kao neki prostor za plovidbu, poput mora ili oceana jer su nazivi često preuzeti iz pomorskog nazivlja. Spomenuli smo već *surf*, sličnog je značenja i *navigate*. Uostalom, i sam naziv *net* (mreža) preuzet je iz pomorstva, odnosno djelatnosti vezanih uz more.⁴

Hrvatsko internetsko nazivlje može nastati na više načina:

1. prihvatanjem anglizama: *net*,
2. prihvatanjem internacionalizama: *klijent*,
3. hrvatskom tvorbom: *protokol* – *propisnik*,
4. semantičkim posuđivanjem: *mouse* – *miš* i
5. povezivanjem riječi u sveze: *login* – *korisničko ime*.⁵

U pojmovniku je terminološka problematika pojednostavljena. U Pojmovniku internetskog nazivlja, kao podlozi za raspravu, najprije su navedeni engleski nazivi i kratice jer oni još uvijek dominiraju na tom području.⁶ Uz engleske, dane su i istovrijednice - prihvaćeni nazivi i anglizmi koji su već usvojeni fond rječnika naših struka, te prevedenice. Slijede njihove definicije prema postojećim rječnicima. Sudionicima je omogućeno da u raspravi ukažu na važne izostavljene nazive koji će se naknadno uvrstiti u Pojmovnik. Tijekom rasprave ispitat će se i kako određeni termini funkcioniraju u našim zajednicama.

Literatura⁷

Kiš, Miroslav. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000.

Mihaljević, Milica. Kako se na hrvatskom kaže WWW? // Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 25(1999), 233-248.

Mihaljević, Milica. Hrvatsko internetsko nazivlje. // Glasilo DZNM 8-9(2000).

Mihaljević, Milica. Hrvatsko računalno nazivlje - stanje 2000. godine. Izlaganje sa skupa Riječki filološki dani, Rijeka, 2000. (u tisku)

Quinion, Michael. Where it's at. // <http://www.quinion.com/words/articles/whereat.htm> (2000-11-15).

NETGLOS. <http://wwli.com/translation/netglos/glossary/html>

⁴ Net je na engleskom prvo mreža, npr. ribarska, web je ponajprije tkanje, tkivo, vezivo, paučina, a tek onda mreža. (Ovdje se govori samo o značenju riječi, a ne o njihovoj upotrebi.)

⁵ Mihaljević, Milica. Hrvatsko internetsko nazivlje. // Glasilo DZNM 8-9(2000).

⁶ Neki pojmovi poput *www* (još) nemaju primjerenog prijevoda na hrvatski jezik ni u jednom od dosad objavljenih računalnih rječnika, što je neobično jer *www* je jedan od temeljnih pojmova Interneta (vidjeti: Mihaljević, Milica. Kako se na hrvatskom kaže WWW? // Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 25/1999, 233-248).

⁷ Ovdje je naveden samo dio literature koji je bio nužan za uvodni dio. Ostala literatura nalazi se iza pojedinih priloga radionici.

PRILOG 2

POJMOVNIK INTERNETSKOG NAZIVLJA

Krešimir Pintarić

Filozofski fakultet u Zagrebu

Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za bibliotekarstvo

Izbor

Ovaj pojmovnik internetskog nazivlja sastavljen je za potrebe Radionice za nazivlje održane na 4. seminaru Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture (Rovinj, 22.-24. studenog 2000.). Izbor naziva napravljen je u tri koraka:

1. "deduktivno": polazeći od definicije Interneta, pojmovniku su dodavani nazivi koji su uključeni u definiciju i zatim se taj postupak ponavljao;
2. "induktivno": pojmovniku su dodavani nazivi potrebni za opis rada u prebirniku i kretanje hipertekstovnim dokumentima;
3. polaznici Radionice predložili su nazive za koje su smatrali da bi se u pojmovniku morali nalaziti.

Izvori

Popis literature nalazi se na kraju rada. Isto tako, uza svaki naziv i definiciju navodi se izvor ako je korišten. U najvećem broju slučajeva definicije nisu prenijete u izvornom obliku, nego su prilagođene potrebama Radionice, odnosno ovog rada.

Napomena

Neki od naziva imaju i druge definicije, odnosno druga značenja. U ovom su radu navedene samo one koje se odnose na internetski kontekst.

alias *drugo ime [L], pseudonim [K2]*

Alternativno ime za korisnika, skupinu korisnika, računalo itsl. Najčešće se dugačkim adresama elektroničke pošte dodjeljuje drugo, kraće ime.

applet *pridodana aplikacija, pridružena aplikacija, minijatura aplikacija [K2]*

Program napisan na jeziku Java koji se pridružuje hipermedijalnom dokumentu i s mrežnog mjesta zajedno s dokumentom šalje korisniku. Prebirknik na korisnikovu računalu izvodi taj program i omogućuje pregledavanje hipermedijalnog dokumenta. [K2]

application *aplikacija [K2], namjenski program [K2], primjena*

Program posebne namjene, odnosno program pomoću kojeg se izvode posebni zadaci, obradbe podataka itsl. [K2]

attachment *prilog, privitak, dodatak [K2]*

Datoteka koja se prilaže poruci elektroničke pošte.

backbone *hrptenjača [L], glavna mreža [K2]*

Dio komunikacijske mreže koji ima najveću pojasnu širinu i pokriva najveće udaljenosti budući da se preko njega odvija većina prometa. Na ovaj dio mreže priključuju se manje mreže, odnosno mreže koje pokrivaju manja područja. [O] [K2]

bandwidth *pojasna širina [K2], širina frekvencijskog pojasa [K2], širina pojasa [K2]*

Količina podataka koja se u jednoj sekundi može poslati nekim komunikacijskim uređajem. [K2]

banner *stijeg*

Oglasni prostor na mrežnoj stranici, uobičajeno pri vrhu ili dnu, koji može biti iznajmljen ili prodan.

bookmark *zaloga [H] [K2], oznaka [H] [K2]*

Mogućnost mrežnog prebirknika da pamti jedinstvenu adresu mrežnog izvora kako bi joj se ubuduće moglo izravno pristupiti. [H] [K2]

browse *prebirati [L], pregledavati [K2], listati [K2], pretraživati [K2]*

Čitati nasumce, letimično pregledavati hipertekstovne dokumente. *Vidi i:* search, surf

browser *prebirknik [L], mrežni prebirknik, preglednik [K2]*

Namjenski program koji omogućava prebiranje, odnosno pregledavanje hipertekstovnih dokumenata. *Vidi i:* search engine

CGI [Common Gateway Interface] *CGI, pristupničko sučelje*

Dio programske opreme na mrežnom poslužitelju koji omogućuje povezanost mrežnih stranica s bazama podataka i drugim namjenskim programima. [O]

chat *razgovor [K2]*

Razmjena poruka u stvarnom vremenu između dvaju ili više korisnika komunikacijskog sustava. Razgovor je moguć samo između onih korisnika koji su istodobno priključeni na komunikacijski sustav. [K2] *Vidi i:* e-mail

click *pritisak [K2], škljocaj [K2], škljocnuti, klik [K2], kliknuti*

Jednokratani kratak i oštar zvuk koji se čuje ako se pritisne dugme na mišu. Isto tako, i samo pritisnjanje i otpuštanje dugmeta na mišu. [K2]

client *Vidi: client/server architecture*

client/server architecture *klijent/poslužitelj arhitektura [K2]*

Arhitektura međupodručne ili područne komunikacijske mreže u kojoj su klijenti inteligentni terminali ili radne postaje, a poslužitelj je središnje računalo u mreži. [O] [K2]

Common Gateway Interface *Vidi: CGI***compression** *sažimanje*

Postupak sažimanja datoteke uklanjanjem uzoraka bitova koji se ponavljaju. [K2]

computer network *Vidi: network***cookie kolač** [K2], *kolačić [K2]*

Kratak niz podataka koji stvara mrežni poslužitelj i prenosi na računalo priključeno na Internet, a pohranjuje se na čvrstoj ploči računala. U kolačiću se pohranjuju podaci o vremenu pristupa mrežnim stranicama itsl.

dial-up connection *telefonski pristup, modemski pristup*

Pristup u kojem se veza s ISP-om [Internet Service Provider] ostvaruje telefonskom vezom i modemom.

directory *imenik [K2], kazalo [K2]*

Vrsta mrežnih pretraživača koji mrežne stranice organiziraju prema predmetnim područjima koje pokrivaju svojim sadržajem. Najpoznatiji je Yahoo!

DNS [Domain Name System] *DNS, sustav oznaka područja, sustav imena područja*

Sustav za prevođenje brojčanih IP adresa, koje se sastoje od četiri broja odvojena točkom (npr. 123.56.178.9), u slovnobrojčane internetske adrese (npr. www.ffzg.hr), koje su u praviu lakše za pamćenje, i obratno.

domain *mrežno područje, područje [K2], domena [K2]*

Dio internetske adrese koji pobliže određuje organizaciju-nositelja adrese, odnosno vrstu djelatnosti kojom se bavi ili zemlju u kojoj ima središte. Obično se nalazi na kraju internetske adrese, npr. .com za komercijalne organizacije ili .hr za Hrvatsku.

domain name *ime područja, oznaka područja [L], oznaka mrežnog područja, naziv mrežnog područja*

Adresa određenog mjesta na Internetu. Naziv područja sastoji se od tri dijela. Primjerice, naziv je područja Filozofskog fakulteta www.ffzg.hr. Prvi dio naziva, www, označava komunikacijski jezik ili sučelje koje se koristi pri pristupanju određenoj adresi. Drugi dio naziva, ffzg [Filozofski fakultet u Zagrebu], označava ustanovu ili tvrtku koja je vlasnik određenog naziva područja. Treći dio, .hr, označava vršno područje. *Vidi i: URL*

Domain Name System *Vidi: DNS***download** *skidanje, učitavanje [K2]*

Prijenos podataka s mrežnog mjesta, odnosno mrežnog poslužitelja, u spremnik korisničkog računala. *Vidi i: upload*

electronic mail *Vidi: e-mail***e-mail [electronic mail]** *el. pošta, elektronička pošta*

Internetski propisnik koji dopušta korisnicima da razmjenjuju poruke putem mreže. [O] *Vidi i: chat*

extension *produžetak [K2], ekstenzija [K2]*

Tri ili četiri dodatna znaka uz ime datoteke koji pobliže označavaju oblik u kojem se nalaze podaci i koji su od imena datoteke odvojeni točkom. Primjerice, produžetak html označava hipertekstovnu datoteku. [O]

file *datoteka [K2]*

Strojnočitljiv zapis koji obuhvaća skup entiteta s nekim zajedničkim svojstvom i koji je organiziran za određenu svrhu. [A]

File Transfer Protocol *Vidi: FTP*

frame *okvir*

Dio mrežne stranice ili prozora namjenskog programa koji je moguće zasebno pomicati. [O]

FTP [File Transfer Protocol] *FTP, propisnik za prijenos datoteka, protokol za prijenos datoteka [K2]*

Propisnik za prijenos datoteka s jednog računala na drugo preko Interneta. Ovaj propisnik uklanja moguću nespojivost pojedinih računala u mreži. [K2]

gateway *pristupnik*

Programska oprema koja omogućuje korisniku da preko komunikacijske mreže pristupi podacima smještenim na središnjem računalu. Isto tako, računalo ili uređaj koji povezuje dva sustava koja koriste različite propisnike. [O] [K2]

hit *posjet [K2]*

Popularnost pojedinih mrežnih mjesta mjeri se brojem posjeta. [K2]

homepage *naslovnica, početna stranica*

Prva ili glavna stranica mrežnog mjesta koja se pojavljuje na zaslonu kada korisnik u mrežnom prebirkniku unese adresu mrežnog mjesta. Na njoj se obično nalaze osnovni podaci i veze na druge stranice tog mrežnog mjesta.

host *glavno računalo [K2], glava [K2]*

Računalo poslužitelj u mreži (npr. Internet) koje se ne isključuje i koje opslužuje podacima klijente što mu pristupaju putem telefonskih veza. [K2]

HTML [HyperText Markup Language] *HTML, hipertekstovni uoblični jezik [L], hipertekstovni programski jezik [K2]*

Uoblični jezik za izradbu hipertekstovnih dokumenata na svjetskoj mreži. [K2]

http:// [HyperText Transfer Protocol] *http://, propisnik za prijenos hiperteksta [L], protokol za prijenos hipertekstovnih dokumenata [K2]*

Propisnik koji omogućuje razmjenu hipertekstovnih dokumenata između klijenta, odnosno njegova mrežnog prebirknika i mrežnog poslužitelja. [K2]

hyperlink *Vidi: link*

hypermedia *hipermedijalni dokument [K2]*

Dokument koji istodobno može sadržavati tekst, slike, zvuk i/ili pokretne slike. Redovito sadrži veze prema drugim hipermedijalnim dokumentima. [H]

hypertext *hipertekst, hipertekstovni dokument*

Tekst u kojem određene riječi ili slike služe kao veza prema drugim tekstovima, slikama, zvučnim zapisima ili prema bilo kakvom drugom dokumentu što se obrađuje pomoću računala. [K2]

HyperText Markup Language *Vidi: HTML***HyperText Transfer Protocol** *Vidi: http://***icon** *sličica*

Sličica ili simbol na zaslonu koji omogućuje slikovno komuniciranje između korisnika i uređaja. Primjerice, pritiskom na sličicu tiskača, korisnik daje naredbu za početak tiskanja dokumenta. [K2]

Internet *Internet*

Svjetlovodna mreža mreža koja povezuje velik broj računala različitih vrsta širom svijeta i koja omogućuje korisnicima da međusobno komuniciraju putem elektroničke pošte, pro-nalaze obavijesti na WWW-u [World Wide Web], prenose datoteke putem FTP-a [File Transfer Protocol], kao i udaljeni pristup na računalne sustave putem Telnet. [O]

Internet address *adresa, internetska adresa, naslov, internetski naslov*

Na Internetu se upotrebljavaju dvije vrste adresa: adrese elektroničke pošte i URL-ovi [Uniform Resource Locator] mrežnih mjesta, odnosno FTP [File Transfer Protocol] i Tel-net mjesta. Pod internetskom adresom uobičajeno se misli na ovu drugu vrstu koja se još naziva i oznaka područja. Oblikom internetske adrese upravlja DNS [Domain Name System]. Internetska je adresa brojoslovcana i uobičajeno je da se bira takva adresa koja je jednostavna za pamćenje (npr. www.ffzg.hr). [O] *Vidi i: IP address*

Internet Protocol *Vidi: IP***Internet Service Provider** *Vidi: ISP***IP [Internet Protocol]** *IP, internetski propisnik [L], internetski protokol [K2]*

Skup pravila za usmjeravanje i razmjenu podataka između različitih mreža. [K2]

IP address *IP adresa, IP naslov*

Fizička adresa računala u mreži kojom upravlja TCP/IP [Transmission Control Proto-col/Internet Protocol]; tridesetdvobitni broj podijeljen na četiri osmobitna dijela (dakle, broj koji može poprimiti vrijednost od 0 do 255) međusobno odvojena točkama (npr. 123.34.178.9). Svako IP adresi DNS [Domain Name System] pridružuje odgovarajuću in-ternetsku adresu. [O] *Vidi i: Internet address*

ISP [Internet Service Provider] *ISP, pružatelj internetskih usluga*

Tvrtka koja drugim tvrtkama ili pojedincima omogućuje tj. prodaje pristup ili trajniji osta-nak na Internetu. [K2]

LAN [Local Area Network] *LAN, područna mreža [K2] [L], lokalna mreža [K2]*

Komunikacijska mreža koja pokriva usko zemljopisno područje, a najčešće unutar jedne ili nekoliko zgrada koje čine cjelinu. [O] *Vidi i: WAN*

link *veza, hiperveza*

Sličica ili jedna ili više riječi u hipertekstovnom dokumentu na mreži koje ga povezuju s ne-kim drugim dokumentom ili datotekom. [K2]

Local Area Network *Vidi: LAN*

login *prijava* [K2], *uključak* [L]

Izraz za postupak pristupanja mrežnom računalnom sustavu, obično upisivanjem korisničkog imena i/ili zaporke prema kojoj računalni sustav provjerava ima li korisnik pravo pristupa i rada na sustavu. [K2]

mailing list *raspravište* [L]

Sustav razmjene poruka elektroničke pošte o određenoj temi. *Vidi i:* newsgroup

mirror *zrcalno mjesto, zrcalište, zrcalno računalo* [K2]

Mrežno mjesto koje sadrži sve podatke kao i izvorno mrežno mjesto, ali na drugom poslužitelju. Na taj se način rasterećuje izvorno mrežno mjesto, a u slučaju gašenja ili kvara na izvornome mrežnom mjestu, podaci su korisnicima i dalje dostupni na zrcalnome mjestu. [O]

mirror site *Vidi: mirror*

modem *modem*

Uređaj koji pretvara niz digitalnih znamenki u analogni signal (koji se može prenijeti preko telefonskih veza ili na neki drugi način), i obratno. Koristi se za povezivanje udaljenih računala sa središnjim mrežnim računalima. [K2]

netiquette *mrežni bonton, mrežni odgoj*

Pravila ponašanja na Internetu. [K2]

network *mreža, računalna mreža*

Skupina računala međusobno povezana na takav način da je moguća razmjena podataka, najčešće pomoću klijent/poslužitelj arhitekture. [O]

newsgroup *mrežne novine* [L], *tematska skupina* [K2], *interesna skupina* [K2]

Način organizacije podataka i poruka elektroničke pošte na USENET mreži. *Vidi i:* mailing list

offline *offline, bez izravne veze*

Računalna oprema ili uređaji koji nisu izravno priključeni ili nisu pod nadzorom središnje jedinice za obradbu podataka. Rad s računalom koje, trenutno ili trajno, nema pristup internetskim službama i uslugama. [O] *Vidi i:* online

online *online, s izravnom vezom*

Računalna oprema ili uređaji koji su izravno priključeni ili su pod nadzorom središnje jedinice za obradbu podataka. Rad s računalom koje ima pristup internetskim službama i uslugama. [O] *Vidi i:* offline

page *stranica, mrežna stranica*

Hipertekstovni dokument na mreži. [K2]

password *zaporka* [L], *lozinka* [K2]

Tajni niz znakova kojim se pristup podacima omogućuje samo ovlaštenima osobama. [K2]

portal *portal, mrežni ulaz, mrežna vrata*

Mrežna stranica ili mrežno mjesto koje korisnicima omogućava pristup sadržajima na Internetu. Najčešće se na tim stranicama nalaze razne korisne obavijesti (vremenske prognoze, vijesti, tečajevi itsl.), pretraživač i/ili imenik mrežnih stranica, besplatna elektronička pošta i slično.

protocol *propisnik [H], protokol [K2]*

Skup pravila koji upravlja razmjenom podataka između dva računala priključena na komunikacijsku mrežu, uključujući upravljanje oblikom i prijenosom podataka. [O]

proxy *zamjenik, zamjenski poslužitelj*

Namjenski program ili računalo koje stoji između klijenta i poslužitelja u računalnoj mreži i olakšava rad središnjeg računala brinući se, primjerice, o sigurnosti sustava ili povećavajući brzinu pristupa podacima. [O]

proxy server *Vidi: proxy***query** *upit [K2]*

Korisnikov zahtjev za određenom obaviješću upućen bazi podataka ili pretraživaču. [K2]

router *posljednik [L], usmjerivač [K2], usmjernik [K2]*

Elektronički uređaj za usmjeravanje paketa podataka koji se šalju računalnom mrežom. Na Internetu se ovi uređaji brinu da se poruke odašilju prema određitu najboljim mogućim stazama. [K2]

script *naredbena datoteka [K2]*

Popis naredbi koje se upućuju drugom računalu u mreži. [K2]

search *tražiti [K2], pretraživati*

Postupak pronalaženja potrebnih obavijesti, najčešće uporabom pretraživača ili imenika. *Vidi i:* browse, surf

search engine *pretraživač, tražilica*

Mrežna služba ili namjenski program koji korisnicima omogućuje pretraživanje i pronalaženje obavijesti na Internetu. Jedan je od najpoznatijih Google. [K2] *Vidi i:* browser

server *Vidi: client/server architecture***site** *mjesto, mrežno mjesto, mrežne stranice*

Mrežni poslužitelj koji omogućuje cjelodnevni pristup jednoj ili više međusobno povezanih stranica koje na svjetskoj mreži, zajedno uzete, predstavljaju organizaciju, tvrtku, pojedinca ili neko djelo. [O]

surf *istraživati, pretraživati, surfati*

Pregledavanje sadržaja kojemu se pristupa preko Interneta, a sastoji se od pregledavanja sadržaja mrežnih stranica, aktiviranja veza i pregledavanja tako povezanih mrežnih stranica, tekstova, slika i drugih sadržaja. [K2] *Vidi i:* browse, search

TCP/IP [Transmission Control Protocol/Internet Protocol] *TCP/IP, prijenosni propisnik/internetski propisnik [L], upravljački mrežni protokol/internetski protokol [K2]*

Skup mrežnih propisnika kojima se određuje način prijenosa podataka preko Interneta. [H] [K2]

Telnet *Telnet*

Internetski propisnik za prijavu rada na mreži s udaljenog računala. [K2]

Transmission Control Protocol/Internet Protocol *Vidi: TCP/IP***under construction** *u izradi*

Uobičajeni natpis na mrežnim stranicama u izradi.

Uniform Resource Locator *Vidi: URL*

update *obnoviti [K2], ažurirati [K2]*

Obnoviti datoteku dodavanjem novih podataka, odnosno izmjenom ili brisanjem starih, čime se osigurava da datoteka oslikava najnovije stanje. [K2]

upload *stavljanje, učitavanje [K2]*

Prijenos podataka s mjesnog, korisničkog računala u spremnik središnjeg računala, odnosno mrežnog poslužitelja. *Vidi i: download*

URL [Uniform Resource Locator] *URL, jedinstvena adresa mrežnog izvora*

Jedinstvena internetska adresa koja identificira određeno mjesto na Internetu. Primjerice, jedinstvena adresa početne stranice mrežnog mjesta Katedere za bibliotekarstvo je <http://www.ffzg.hr/infoz/biblio/index.html>. Prvi dio, <http://>, koji se naziva i predmetak, određuje propisnik. Drugi dio, www.ffzg.hr, nazivamo oznakom područja. Treći dio, [/infoz/biblio/index.html](http://www.ffzg.hr/infoz/biblio/index.html), određuje ime datoteke i puni naziv imenika u kojem se ona nalazi. [O]

user account *korisnički račun*

Skup podataka koji sadrži korisničko ime, zaporku i popis prava pristupa. [K2] *Vidi i: user name*

user name *korisničko ime*

Ime pod kojim se korisnik prijavljuje računalnom sustavu i koje obično glasi isto kao i korisnički račun. *Vidi i: user account*

version *inačica, verzija*

Inačica nekog namjenskog programa ili operacijskog sustava. Različite inačice najčešće se označavaju različitim brojevima.

WAN [Wide Area Network] *WAN, međupodručna mreža [L], mreža širokog područja [K2]*

Komunikacijska mreža koja pokriva široko zemljopisno područje. [O] *Vidi i: LAN*

web *mreža, svjetska mreža, WWW*

Lakoporabno sučelje za pristup obavijestima dostupnima na računalima, svih vrsta i veličina, priključenih na Internet. [O]

web browser *Vidi: browser*

web page *Vidi: page*

web site *Vidi: site*

webmaster *administrator mrežnog mjesta*

Osoba odgovorna za oblikovanje i održavanje mrežnog mjesta. [O]

Wide Area Network *Vidi: WAN*

workstation *radna postaja [L], radna stanica [K2]*

Računalna oprema konfigurirana tako da jednoj osobi omogućuje obavljanje određenih poslova. Radna postaja može biti terminal u računalnoj mreži ili samostalan računalni sustav. [K2]

World Wide Web *Vidi: web*

WWW [World Wide Web] *Vidi: web*

Kazalo

administrator mrežnog mjesta	webmaster	klijent/poslužitelj arhitektura	client/server architecture
adresa	Internet address	klik	click
aplikacija	application	kliknuti	click
ažurirati	update	kolač	cookie
bez izravne veze	offline	kolačić	cookie
datoteka	file	korisnički račun	user account
dodatak	attachment	korisničko ime	user name
domena	domain	listati	browse
drugo ime	alias	lokalna mreža	LAN [Local Area Network]
ekstenzija	extension	lozinka	password
el. pošta	e-mail [electronic mail]	međupodručna mreža	WAN [Wide Area Network]
elektronička pošta	e-mail [electronic mail]	minijaturna aplikacija	applet
glava	host	mjesto	site
glavna mreža	backbone	modem	modem
glavno računalo	host	modemski pristup	dial-up connection
hipermedijalni dokument	hypermedia	mreža	network
hipertekst	hypertext	mreža širokog područja	WAN [Wide Area Network]
hipertekstovni dokument	hypertext	mreža web	
hipertekstovni programski jezik HTML	[HyperText Markup Language]	mrežna stranica	page
hipertekstovni uobičajni jezik HTML	[HyperText Markup Language]	mrežna vrata	portal
hiperveza	link	mrežne novine	newsgroup
hrptenjača	backbone	mrežne stranice	site
imenik	directory	mrežni bonton	netiquette
inačica	version	mrežni odgoj	netiquette
interesna skupina	newsgroup	mrežni prebirnik	browser
Internet	Internet	mrežni ulaz	portal
internetska adresa	Internet address	mrežno mjesto	site
internetski naslov	Internet address	mrežno područje	domain
internetski propisnik	IP [Internet Protocol]	namjenski program	application
internetski protokol	IP [Internet Protocol]	naredbena datoteka	script
IP adresa	IP address	naslov	Internet address
IP naslov	IP address	naslovnica	homepage
istraživati	surf	naziv mrežnog područja	domain name
jedinstvena adresa mrežnog izvora	URL [Uniform Resource Locator]	naziv područja	domain name
kazalo	directory	obnoviti	update
		okvir	frame
		oznaka	bookmark

oznaka mrežnog područja	domain name	radna stanica	workstation
oznaka područja	domain name	raspravište	mailing list
početna stranica	homepage	razgovor	chat
područje	domain	s izravnom vezom	online
područna mreža	LAN [Local Area Network]	sažimanje	compression
pojasna širina	bandwidth	skidanje	download
portal	portal	sličica	icon
posjet	hit	stavljanje	upload
prebirati	browse	stijeg	banner
prebirknik	browser	stranica	page
pregledavati	browse	surfati	surf
preglednik	browser	sustav imena područja	DNS [Domain Name System]
pretraživač	search engine	sustav oznaka područja	DNS [Domain Name System]
pretraživati	browse, search, surf	svjetska mreža	web
pridodana aplikacija	applet	širina frekvencijskog pojasa	bandwidth
pridružena aplikacija	applet	širina pojasa	bandwidth
prijava	login	škljocaj	click
prijenosni propisnik/internetski propisnik	TCP/IP [Transmission Control Protocol/Internet Protocol]	škljocnuti	click
prilog	attachment	telefonski pristup	dial-up connection
primjena	application	Telnet	Telnet
pristupničko sučelje	CGI [Common Gateway Interface]	tematska skupina	newsgroup
pristupnik	gateway	tražilica	search engine
pritisak	click	tražiti	search
privitak	attachment	u izradi	under construction
produžetak	extension	učitavanje	download, upload
propisnik	protocol	uključak	login
propisnik za prijenos datoteka	FTP [File Transfer Protocol]	upit	query
propisnik za prijenos hiperteksta	http:// [HyperText Transfer Protocol]	upravljački mrežni protokol/internetski protokol	TCP/IP [Transmission Control Protocol/Internet Protocol]
prosljednik	router	usmjerivač	router
protokol	protocol	usmjernik	router
protokol za prijenos datoteka	FTP [File Transfer Protocol]	verzija	version
protokol za prijenos hipertekstovnih dokumenata	http:// [HyperText Transfer Protocol]	veza	link
pružatelj internetskih usluga	ISP [Internet Service Provider]	zaloga	bookmark
pseudonim	alias	zamjenik	proxy
računalna mreža	network	zamjenski poslužitelj	proxy
radna postaja	workstation	zaporka	password
		zrcalište	mirror
		zrcalno mjesto	mirror
		zrcalno računalo	mirror

Literatura

[A]

ASIS Thesaurus of Information Science and Librarianship. Medford : Learned Information, Inc., 1994.

[H]

Horvat, Aleksandra. Pojmovnik. // Novosti HBD 5(1995), 23-24.

[K2]

Kiš, Miroslav. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. Zagreb : Naklada Ljevak, 2000.

[L]

László, Marija. Mala škola Interneta (1). // Novosti HBD 5(1994-1995), 21-23.

László, Marija. Mala škola Interneta (2). // Novosti HBD 6(1996), 20-22.

László, Marija. Mala škola Interneta (3). // Novosti HBD 7(1996), 15-16.

László, Marija. Mala škola Interneta (4). // Novosti HBD 8(1997), 17-19.

László, Marija. Mala škola Interneta (5). // Novosti HBD 9(1997), 23-24.

László, Marija. Mala škola Interneta (6). // Novosti HBD 10(1998), 15.

László, Marija. Mala škola Interneta (7). // Novosti HBD 11(1998), 22-23.

[O]

ODLIS: Online Dictionary of Library and Information Science.

PRILOG 3

VIRTUALNI ARHIV

Boris Zakošek

Državni arhiv u Rijeci

Jedno od ishodišta rasprave u radionici Internetsko nazivlje bio je složeni termin *digitalni* odnosno *virtualni arhiv*.

Pokazali smo da postoji velika razlika između kolokvijalnog i stručnog definiranja tog pojma. Opći pretraživači, npr. *Yahoo*, pod natuknicom *digital archives* u većini slučajeva pronalaze digitalizirano arhivsko gradivo postavljeno na mrežu i uklopljeno u tekstualni okvir različite namjene (izložbene, edukativne, komercijalne i sl.). Stručni autori i administratori internetskih mrežnih mjesta, poput onih koji rade za UNESCO, takve sadržaje klasificiraju kao *primary sources online*.

Veće približavanje stručnom pojmu digitalni arhiv uočili smo na mrežnim mjestima koji, poput HiNeta, jednu svoju stranicu nazivaju *Arhivom* (*Archives*, *Archiv* i sl.). Tamo su pohranjeni oni sadržaji koji više nisu aktualni, ali ih se ipak smatra vrijednim čuvanja. Tu je značenje termina arhiv već blisko njegovu konvencionalnom značenju. Mnoge diskusijske ili interesne skupine također imaju digitalne arhive. U tim se arhivima pohranjuju diskusijski prilozi koji se smatraju vrijednim čuvanja i koje zainteresirani korisnik može regenerirati davanjem odgovarajuće zapovjedi poslužitelju.

Pojam digitalni arhiv svakako treba vezivati uz arhiviranje gradiva izvorno nastalog u digitalnom obliku. S tim u svezi koristi se i složeni termin *internetski arhiv*. Pitanje pohranjivanja internetskih stranica još je u eksperimentalnoj fazi. U pravilu se radi o pohranjivanju na vanjskoj memoriji.

Na radionici su izneseni sljedeći primjeri:

- *švedski eksperimentalni internetski arhiv*: nadležna ustanova pohranjuje sve švedske mrežne stranice,
- *eksperimentalni internetski arhiv Brewstera Kablea*, arhivista jedne internetske zaklade u SAD-u: periodičnom pohranom svih web-stranica nastala je četveromonitorna hardverska 'skulptura' s 4 tetrabajta memorijskog prostora,
- *eksperimenti zaklade Long Now iz SAD*: 2. konverzija i migracija digitalnih zapisa uz pomoć tekuće tehnologije u pravilnim razmacima od 10 godina; 2. optički urezi na tankom poliesterskom sloju ili na nerđajućem čeliku, čitljivi običnim mikroskopom,
- *teorijski radovi sveučilišnog profesora Charlesa Dollara*: arhiviranje cjelokupna informacijskog sustava koji može generirati digitalne zapise određene tehnološke generacije i
- *internet-subkultura*: spontano arhiviranje zastarjelih 'računalnih igara'.

PRILOG 4

VIRTUALNE KNJIŽNICE

Irena Kolbas

Etnografski muzej, Zagreb

U knjižničarstvu se najčešće govori o *elektroničkim knjižnicama*, *digitalnim knjižnicama* i *virtualnim knjižnicama*, rjeđe se javljaju i drugi nazivi ili njihove kombinacije.¹ Možemo ih definirati prema žarištu, odnosno bitnom obilježju.

Elektroničku knjižnicu obilježavaju elektronički mediji kao građa. To je, dakle, knjižnica kojoj je pristup omogućen računalima.

Digitalnu knjižnicu obilježava oblik zapisa. To je, dakle, knjižnica čiji je pretežni fond u digitalnom (strojno čitljivom) obliku.

Virtualnu knjižnicu obilježava način pristupa građi. Dok se za elektroničke i digitalne knjižnice uvjetno može reći da su stvarne knjižnice u smislu ustanove, virtualna je knjižnica "knjižnica bez zidova", a njezinim se fondovima pristupa elektroničkim putem.

U čestim preklapanjima značenja, govori se o *digitalnim knjižnicama s elektroničkim pristupom* i *virtualnim digitalnim knjižnicama* i sl. Radi jasnoće, za stvarnu knjižnicu sa stvarnim fondovima koristit ćemo pojam digitalna knjižnica, a za one koje postoje samo zahvaljujući Internetu, pojam virtualna knjižnica.

Za početak, istraženo je koliko se virtualnih, digitalnih i elektroničkih knjižnica može naći na mreži (podaci se odnose na stanje od 13. studenog 2000.):

Google:	virtualne knjižnice	513.000
	digitalne knjižnice	645.000
	elektroničke knjižnice	1.700
Yahoo:	virtualne knjižnice	331.000
	digitalne knjižnice	179.000
	elektroničke knjižnice	164.000
Alta Vista:	virtualne knjižnice	264.479
	digitalne knjižnice	119.017
	elektroničke knjižnice	164.000
Lycos:	virtualne knjižnice	887.746
	digitalne knjižnice	853.722

¹ Zahvaljujem kolegi Radovanu Vrani s Filozofskog fakulteta u Zagrebu na bistrenju naziva knjižnica.

Elektroničke knjižnice²

“Šetnjom” po Internetu uočiti ćemo spomenutu, bitnu razliku: na adresama digitalnih knjižnica naći ćemo većinom “stvarne” knjižnice i njihove fondove. Na nekim od tih adresa naći ćemo i formulaciju “digitalna knjižnica s elektroničkim pristupom”. No, ovdje ćemo se zadržati samo na virtualnim knjižnicama. One su dostupne elektroničkim putem, a mogu sadržavati i knjižnu i neknjižnu građu te razne druge podatke.

Što susrećemo “ulaskom” u neku virtualnu knjižnicu? Pomagala slična onima u klasičnoj knjižnici, ali su brojnija i pružaju raznolikije mogućnosti pristupa.

Primjer 1

Ulaskom na mrežne stranice virtualne knjižnice Sveučilišta u Indiani nailazimo na sljedeća pomagala: imenike, bibliografije, kazala. Kako bi se što bolje snašli, korisnicima je dostupan i vodič s različitim uputama. Korisnici mogu izravno pretraživati bazu podataka, a dostupne su im i veze prema digitalnim zbirkama i elektroničkim publikacijama. Isto tako, korisnicima se nudi i mogućnost davanja prijedloga i postavljanja zahtjeva.

(Vidjeti: <http://www.indiana.edu/~vlib/>)

Primjer 2

Virtualna Knjižnica za arhitekturu Sveučilišta u Torontu sadrži zbirke referenci elektroničkih izvora na Internetu u vezi s arhitekturom i istraživanjem okoliša. S korisničkoga gledišta, ovo su kvalitetne mrežne stranice jer na ovom mjestu nalazimo slikovnu i tekstualne upute za korištenje ove knjižnice. Treba upozoriti na razliku s prethodnom virtualnom knjižnicom jer je ovaj sajt zapravo portal.

(Vidjeti: <http://www.clr.toronto.edu/VIRTUALLIB/Amain.html>)

Primjer 3

Budući da se na ovim našim seminarima uglavnom govori o humanističkim disciplinama, namjerno sam otvorila mrežne stranice virtualne knjižnice bioznanosti i genetike, područja koje je zbog svoga djelovanja i dostignuća trenutno vrlo aktualno. Odmah se upozorava da su ove mrežne stranice zapravo predmetni katalog za područje genetike i bioznanosti, te upućuje na druge veze. I ovdje se zapravo radi o portalu sa zanimljivim, pa čak i bizarnim, vezama.³ Korisnici su također pozvani da izraze svoje prijedloge i komentare.

(Vidjeti: http://ornl.gov/Techresources/Human_Genome/vl.html)

Primjer 4

Ponukana gornjim primjerom, otvorila sam još jedne “prirodnjačke” mrežne stranice. To su stranice, zapravo portal, Harvardskog sveučilišta za staničnu biologiju ili biologiju

² Na Lycosu se pod elektroničke knjižnice nalaze i virtualne elektroničke, digitalne elektroničke i druge formulacije pa se činilo da bi navođenje njihova broja davalo sasvim pogrešnu sliku.

³ Bizarnim smatram, primjerice, link koji se zove “Transgenic and targeted mutant animal database”.

stanice. I one su opremljene predmetnim katalogom koji se sastoji od veza prema pojedinim temama stanične biologije, a otvaraju se i veze na druge srodne znanosti (kemiju, medicinu, fiziku). Zanimljivom mi se učinila uputa da je: "ova stranica namijenjena znanstvenicima i "naprednijim" studentima, a nudi se i stranica za početnike. I ovdje se od korisnika očekuje rasprava i aktivno sudjelovanje, točnije interakcija preko ponuđene adrese elektroničke pošte.

(Vidjeti: <http://vl.bwh.harvard.edu/>)

Primjer 5

Virtualna knjižnica koja sadrži podatke o dizajnu, grafici, softverima i dr. može nam biti zanimljiva želimo li sami kreirati svoje mrežne stranice. Radi se zapravo o vodiču, a ne virtualnoj knjižnici. Sami stvaratelji nazivaju je enciklopedijom. Ovaj primjer nameće i pitanje o opsegu virtualne knjižnice. Ako je ovo knjižnica, onda bi se većina mrežnih stranica na kojima nalazimo na neki način organizirane podatke o nekoj temi, isto tako, mogla smatrati knjižnicom. Očito se organiziranost ovdje shvaća u vrlo slobodnom smislu pa bi možda bilo bolje govoriti o klasterima ili nakupinama podataka.

(Vidjeti: <http://www.wdvl.com/>)

Čini se da je Internet vrlo liberalan medij u kojem se termin knjižnica slobodno koristi. Ponekad se njime označava, kao u Primjeru 5, i slobodan odabir literature na neku temu, a vrlo se često virtualnom knjižnicom naziva i portal.⁴ Slično je stanje i u arhivistici⁵ što upućuje na zaključak da su naše struke i terminološki isprepletene.

Izvori

<http://altavista.com>

<http://google.com>

<http://lycos.com>

<http://yahoo.com>

⁴ Nije neobično da se portali nazivaju virtualne knjižnice. Portali i jesu oblik predmetnog kataloga, a predmetni katalozi su silno važan dio svake relevantne "stvarne" ili virtualne knjižnice.

⁵ Vidjeti prilog Borisa Zakoška o virtualnim arhivima.